

Sygn. akt I NWW 43/20

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z wniosku A. B.

przy udziale B. K.

o wykonywanie kontaktów z małoletnim B. B.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 czerwca 2020 r.,

wniosku B. K. o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w S. A. B. od orzekania w sprawie X RCz (...)

pozostawić wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 20 lutego 2020 r. B. K. (dalej jako: Wnioskodawczyni), działająca w imieniu i na rzecz małoletniego B. B., w sprawie XRCz (...), toczącej się przed Sądem Okręgowym w S., wniosła o zbadanie czy SSO A. B. spełnia warunki niezawisłości, o których mowa w uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20). W razie stwierdzenia, że SSO A. B. nie spełnia tych warunków, Wnioskodawczyni wniosła o jej wyłączenie od orzekania w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu pisma podniesiono, że wątpliwość budzić może udział w postępowaniach sędziów powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w procedurze ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, w tym również SSO A. B.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej jako: uSN), do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto, na podstawie art. 26 § 3 uSN ustawodawca przesądził, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 uSN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie podkreślić należy, że powołane wyżej przepisy ustanawiają Sąd Najwyższy właściwym do rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziego tylko co do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej).

Wnioskodawczyni złożyła wniosek o wyłączenie sędziego od orzekania, co powoduje, że poza zakresem rozważań pozostaje kwestia braku niezależności sądu. Przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecnictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronniczość w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza

partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016).

Przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 uSN, konieczne jest zatem konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego. Wnoszący o wyłączenie sędziego powinien przywołać sytuacje, zdarzenia czy zachowania, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że sędzia nie spełnia warunków niezawisłości lub zachodzą co do tego wątpliwości. W niniejszej sprawie podstawę zarzutu Wnioskodawczynie upatrywała w powołaniu SSO A. B. przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3, dalej: ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r.), uznając taki proces powoływania sędziego za wadliwy. Poza przytoczeniem szeregu „dostępnych w sieci” cytatów z wypowiedzi prof. Ewy Łętowskiej oraz dra Marcina Krzemińskiego, nie wyjaśniła ona jednak w żaden sposób, dlaczego akurat w tej sprawie zasadny byłby zarzut, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 uSN. Powołane cytaty mają charakter wyłącznie abstrakcyjny i nie dotyczą personalnie osoby SSO A. B., jej kompetencji, dotychczasowego postępowania w zakresie pełnionych obowiązków, istnienia ewentualnych powiązań sugerujących zależność od innych podmiotów, itp., ani też żadnego aspektu sprawy, w której został złożony wniosek o jej wyłączenie. Wnioskodawczynie nie wskazuje tym samym, jaki wpływ na niezawisłość sędziego i rozpoznanie sprawy ma fakt, że sędzia orzekająca w sprawie, została powołana z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Dla uznania za zasadny zarzutu braku niezależności sądu konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu – w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2020 r., I NWW 15/20). Nie sposób przy tym nie dostrzec, że sama Wnioskodawczynie jest świadoma tego, że zarzuty powinna powiązać z istnieniem okoliczności faktycznych, które prowadziłyby do uznania, że sędzia nie jest niezawisły. W uzasadnieniu wniosku przywołuje bowiem wypowiedzi świadczące o konieczności stwierdzenia istnienia

„konkretnych okoliczności, w których wadliwość powołania prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Tymczasem Wnioskodawczyni nie wskazała we wniosku żadnych tego typu okoliczności.

Wobec powyższego należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie rozstrzygał niejednokrotnie kwestię, czy zarzut powołania do orzekania sędziego przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., spełnia dyspozycję przepisu art. 26 § 3 uSN. W kontekście tym badano zwłaszcza zarzuty nawiązujące do treści tezy 2 uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20), na którą powołała się m.in. Wnioskodawczyni. Zgodnie z nią „[n]ienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. W tym kontekście podzielić należy pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2020 r. (I NWW 7/20), zgodnie z którym podstawą do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, w oparciu o przepis art. 26 § 3 uSN, będzie sytuacja, w której wniosek nie spełnia warunków konstrukcyjnych (nie podaje okoliczności faktycznych i ich oceny prawnej, uzasadnienia lub uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń) lub ma charakter abstrakcyjny – tj. nie odnosi się do konkretnej sprawy lub dotyczy kwestionowania samego statusu sędziego.

Ustosunkowując się do przywoływanych przez Wnioskodawczynię „warunków niezawisłości” sformułowanych w uchwale składu połączonych Izb:

Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. należy zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20) uznał, że jest ona niezgodna z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Uchwała ta przywołana jednak została jako istotna dla ustalenia podstawy faktycznej i merytorycznej treści wniosku o wyłączenie sędziego.

Należy podkreślić, że przeprowadzona wykładnia art. 26 § 2 i 3 u.SN jest spójna ze wskazaniami zawartymi w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu. Interpretacja tych przepisów powinna bowiem uwzględniać, z jednej strony, zasadę braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego w polskim porządku prawnym, a z drugiej strony – konieczność zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnym postępowaniu do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Wykładnia powołanych przepisów dopuszcza możliwość kontroli tego czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W świetle powołanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. do naruszenia takiego standardu niezawisłości i bezstronności może dochodzić, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., a przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej konkretnych okolicznościach. W takiej sytuacji mogą

wystąpić podstawy do rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w zakresie art. 26 § 2 u.SN, czego skutkiem może być wyłączenie konkretnego sędziego od rozpoznawania konkretnej sprawy. Jeżeli natomiast wniosek kwestionuje sam fakt bycia sędzią, zgodność z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, ma charakter abstrakcyjny, nie podając okoliczności faktycznych czy też uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń, mogących świadczyć o braku niezawisłości sędziego – musi zostać pozostawiony bez rozpoznania jako nie spełniający konstytutywnych warunków wniosku o wyłączenie sędziego.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie przepisu art. 26 § 3 uSN, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.